

Összefoglaló a közszolgáltatások ellentételezésével kapcsolatos támogatások főbb szabályairól

ÁLLAMI TÁMOGATÁS: a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közti kereskedelmet. A közszolgáltatással kapcsolatban a területi programokból **csekély összegű közszolgáltatási támogatás, közszolgáltatásért járó ellentételezés és személyszállítási közszolgáltatásért járó ellentételezés** nyújtható az alábbiak szerint:

1. CSEKÉLY ÖSSZEGŰ KÖZSZOLGÁLTATÁSI TÁMOGATÁS

1.1 JOGCÍMEK:

A TOP keretében nyújtott állami támogatások közül csekély összegű közszolgáltatási támogatás a következő jogcímenek nyújtható:

- a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés,
- a foglalkoztatás és életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével,
- gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés,
- vonzerőfejlesztés, kulturális és természeti örökség fejlesztése,
- fenntartható települési közlekedésfejlesztés,
- a települési önkormányzati infrastrukturális létesítményekben energiahatékonyság-növelés és a megújuló energia felhasználásának támogatása,
- a meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása,
- leromlott városi területek rehabilitációja,
- erősebb kohézió megteremtése a városi közösségekben helyi közösség-szervezés és kulturális kínálatbővítés segítségével,
- a helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási megállapodások, valamint azok munkaerő-piaci, képzési és fejlesztési programjai támogatásával.

A VEKOP keretében nyújtott állami támogatások közül csekély összegű közszolgáltatási támogatás a következő jogcímenek nyújtható:

- a szén-dioxid kibocsátás csökkentése a közösségi közlekedés és a fenntartható utazási láncok fejlesztése által,
- erősebb összetartozás megteremtése a városi közösségekben a kulturális kínálatbővítés és közösségfejlesztés segítségével,

- c) magasabb színvonalú humán közszolgáltatások nyújtása,
- d) az oktatási és képzési rendszerek minőségének, és munkaerő-piaci relevanciájának fokozása.

1.2.A NYÚJTOTT TÁMOGATÁS ÁTLÁTHATÓ: ha előzetesen pontosan kiszámítható a bruttó támogatástartalom anélkül, hogy kockázatértékelést kellene végezni.

1.3.FELTÉTELEK: Bármely három pénzügyi év időszakában bármely általános gazdasági érdekű szolgáltatást nyújtó vállalkozás részére nyújtott csekély összegű támogatás teljes összege nem haladhatja meg az 500 000 EUR-t. E felső határ a csekély összegű támogatás formájától függetlenül alkalmazandó, valamint tekintet nélkül arra, hogy a tagállam által nyújtott támogatást teljesen vagy részben uniós eredetű forrásokból finanszírozzák. A figyelembe veendő időszakot azon pénzügyi évek alapján kell meghatározni, amelyeket az adott vállalkozás az érintett tagállamban alkalmaz.

Minden felhasznált számadatnak bruttó, azaz adózás vagy egyéb levonás előtti összegnek kell lennie. Ha a támogatást nem vissza nem térítendő támogatás formájában nyújtják, akkor a támogatás összege a bruttó támogatástartalommal azonos.

A több részletben fizetendő támogatást az odaítélésének időpontjában érvényes értékére kell diszkontálni. A diszkontálásra használt kamatláb a támogatás odaítélésekor érvényes diszkontráta.

1.4.TÁMOGATÁSHALMOZÓDÁS: Azonos elszámolható költségek tekintetében a csekély összegű közszolgáltatási támogatás nem halmozható állami támogatással, ha az ilyen jellegű halmozódás olyan támogatási intenzitást eredményezne, amely meghaladja a Bizottság által elfogadott határozatban vagy csoportmentességi rendeletben az egyes esetek meghatározott körülményeire vonatkozóan rögzített támogatási intenzitást.

A csekély összegű közszolgáltatási támogatás a felső határig halmozható más csekély összegű támogatással.

A csekély összegű közszolgáltatási támogatás nem halmozható ugyanazon általános gazdasági érdekű szolgáltatáshoz kapcsolódó bármiféle ellentételezéssel, függetlenül attól, hogy az ellentételezés állami támogatásnak minősül-e vagy sem.

1.5.HATÁLY (KIZÁRT ÁGAZATOK/TEVÉKENYSÉGEK):

Nem nyújtható támogatás:

- a) a halászati vagy az akvakultúra ágazatban tevékenységet végző vállalkozásoknak;
- b) a mezőgazdasági termékek elsődleges termelésével foglalkozó vállalkozásoknak;
- c) a mezőgazdasági termékek feldolgozásával és forgalmazásával foglalkozó vállalkozásoknak, ha:
  - i a támogatás összege az elsődleges termelőktől beszerzett vagy az érintett vállalkozások által forgalmazott ilyen termékek ára vagy mennyisége alapján kerül rögzítésre,
  - ii. a támogatás feltétele az elsődleges termelőkre történő teljes vagy részleges áthárítás;
- d) exporttal kapcsolatos tevékenységekhez;
- e) az importárukkal szemben belföldi áru felhasználásához;
- f) a szénágazatban tevékenységet végző vállalkozásoknak;
- g) a közúti kereskedelmi áru fuvarozást végző vállalkozások számára;
- h) a nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak.

2. KÖZZSZOLGÁLTATÁSÉRT JÁRÓ ELLENTÉTELEZÉS

2.1. JOGCÍMEK:

A TOP keretében nyújtott állami támogatások közül közszolgáltatásért járó ellentételezés a következő jogcímeken nyújtható:

- a) a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés,
- b) a foglalkoztatás és életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével,
- c) gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés,
- d) fenntartható települési közlekedésfejlesztés,
- e) a települési önkormányzati infrastrukturális létesítményekben energiahatékonyság-növelés és a megújuló energia felhasználásának támogatása,
- f) a meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése, családbarát funkciók kialakítása,
- g) leromlott városi területek rehabilitációja,
- h) erősebb kohézió megteremtése a városi közösségekben helyi közösségszervezés és kulturális kínálatbővítés segítségével,
- i) a helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi foglalkoztatási megállapodások, valamint azok munkaerő-piaci, képzési és fejlesztési programjai támogatásával.

A VEKOP keretében nyújtott állami támogatások közül közszolgáltatásért járó ellentételezés a következő jogcímeken nyújtható:

- a) erősebb összetartozás megteremtése a városi közösségekben a kulturális kínálatbővítés és közösségfejlesztés segítségével,
- b) magasabb színvonalú humán közszolgáltatások nyújtása,
- c) az oktatási és képzési rendszerek minőségének, és munkaerő-piaci relevanciájának fokozása.

2.2. FELTÉTELEK:

Ellentételezés csak akkor adható, ha a vállalkozás általános gazdasági érdekű szolgáltatás (közzszolgáltatás) nyújtásával való megbízásának időtartama nem haladja meg a **tíz évet**.

Fontos feltétel, hogy az érintett vállalkozást **hivatalos aktussal** bizzák meg a közszolgáltatás nyújtásával, amely aktus többek között a következőket tartalmazza:

- a) a közszolgáltatási kötelezettségek tartalma és időtartama;
- b) a vállalkozás és adott esetben az érintett terület;
- c) a támogatást nyújtó hatóság által a vállalkozásnak adott kizárólagos vagy speciális jogok jellege;
- d) az ellentételezési mechanizmus leírása és az ellentételezés kiszámításának, ellenőrzésének és felülvizsgálatának paraméterei;
- e) a túlkompensáció elkerülésére és visszafizettetésére hozott intézkedések; valamint
- f) hivatkozás a 2012/21/EU bizottsági határozatra.

2.3. A TÁMOGATÁS MÉRTÉKE

Az ellentételezés összege nem haladhatja meg évente a 15 millió eurónak megfelelő összeget, valamint a közszolgáltatási kötelezettségek teljesítéséhez szükséges nettó költséget, beleértve egy ésszerű nyereséget is.

A nettó költség kiszámítható a költségek és a bevételek közötti különbségeként. Kiszámítható továbbá a közszolgáltatási kötelezettséget teljesítő vállalkozás nettó költsége és ugyanazon vállalkozás közszolgáltatási kötelezettség nélküli nettó költsége vagy haszna közötti különbségeként.

A **figyelembe veendő költségek** az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásakor felmerült valamennyi költséget magukban foglalják. A költségeket az általánosan elfogadott költségelszámolási elvek alapján kell kiszámítani, az alábbiak szerint:

- a) amennyiben a szóban forgó vállalkozás tevékenysége az általános gazdasági érdekű szolgáltatásra korlátozódik, minden költségét figyelembe lehet venni;
- b) amennyiben a vállalkozás az általános gazdasági érdekű szolgáltatáson kívül eső tevékenységeket is folytat, csak az általános gazdasági érdekű szolgáltatáshoz kapcsolódó költségeket lehet figyelembe venni;
- c) az általános gazdasági érdekű szolgáltatáshoz kapcsolódó költségek fedezhetik az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtása során felmerülő közvetlen költségeket, továbbá az általános gazdasági érdekű szolgáltatás és az egyéb tevékenységek közös költségeinek megfelelő részét;
- d) ha az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásához beruházások - különösen infrastruktúra-beruházások - szükségesek, akkor azok költségeit is figyelembe lehet venni.

A **figyelembe veendő bevételeknek** mindenképp magukban kell foglalniuk az általános gazdasági érdekű szolgáltatásból származó bevételeket, függetlenül attól, hogy állami támogatásnak minősülnek-e. Ha az adott vállalkozás attól az általános gazdasági érdekű szolgáltatástól eltérő tevékenységekhez kapcsolódó kizárólagos vagy speciális jogokkal rendelkezik, amelyhez a támogatásban részesül, és ez az ésszerű nyereséget meghaladó nyereséget keletkeztet, vagy a vállalkozás más, állam által nyújtott előnyben részesül, ezek beletartoznak a vállalkozás bevételébe. A tagállam úgy határozhat, hogy az adott általános gazdasági érdekű szolgáltatáson kívüli tevékenységekből származó nyereségeket teljesen vagy részben az általános gazdasági érdekű szolgáltatás finanszírozására kell fordítani.

Ésszerű nyereség alatt azon tőke megtérülési ráta értendő, amely mellett egy átlagos vállalkozás a kockázat szintjének figyelembevételével a szolgáltatás nyújtása mellett döntene a megbízás teljes időtartamát tekintve. Az ésszerű nyereség meghatározásakor a tagállamok ösztönző kritériumokat állapíthatnak meg, különösen a nyújtott szolgáltatás minősége és a termelési hatékonyság növelése tekintetében. A hatékonyság növelése nem ronthatja a nyújtott szolgáltatás minőségét. A termelési hatékonyság növeléséhez kötődő esetleges jutalmakat olyan szinten kell meghatározni, hogy az lehetővé tegye a növekmények arányos felosztását a vállalkozás és a tagállam és/vagy a felhasználók között.

A **tőkemegtérülési ráta** az a belső megtérülési ráta, amelyet a vállalkozás a befektetett tőkén a projekt időtartama alatt realizál. A kockázat szintje az érintett ágazattól, a szolgáltatás típusától és az ellentételezés jellemzőitől függ. A 100 bázispontos felárral növelt releváns swapkamatlábát nem meghaladó tőkemegtérülési ráta minden körülmények között ésszerűnek tekintendő. A releváns swapkamatláb az a swapkamatláb, amelynek lejáratát és pénzneme megfelel a megbízási aktusban meghatározott időtartamnak és pénznemnek. Ha az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtása nem jár lényeges üzleti vagy szerződéses kockázattal, különösen ha az általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtásából adódó nettó költségeket utólag lényegében teljesen ellentételezik, akkor az ésszerű nyereség mértéke nem haladhatja meg a releváns swapkamatláb 100 bázisponttal növelt összegét.

Amennyiben különleges körülményekből adódóan a tőkemegtérülési ráta használata nem megfelelő, a tagállamok az ésszerű nyereség megállapításához a tőkemegtérülési rátától eltérő nyereségmutatókat is alkalmazhatnak, úgy mint az átlagos tőkearányos jövedelmezőséget, a befektetett tőke jövedelmezőségét, az eszközarányos jövedelmezőséget vagy az értékesítési jövedelmezőséget. A **jövedelmezőség** az adott évi kamatfizetés és adózás előtti eredményt jelenti. Az átlagos jövedelmezőség a referencia-kamatláb és a leszámítolási kamatláb megállapítási módjának módosításáról szóló bizottsági közlemény¹ szerinti diszkonttényező szerződés időtartamára vonatkozó felhasználásával számítható ki.

Bármelyik mutatót is választotta, a tagállamnak kérésre bizonyítékot kell tudnia szolgáltatni a Bizottságnak arról - például versenyfeltételek között odaitélt hasonló típusú szerződések esetében elért nyereségre való hivatkozással -, hogy a nyereség nem haladja meg azt a mértéket, amely mellett egy átlagos vállalkozás a szolgáltatás nyújtása mellett döntene.)

Amennyiben a kedvezményezett az általános gazdasági érdekű szolgáltatás körén belül és kívül is végez tevékenységeket, akkor az általános gazdasági érdekű szolgáltatás költségeit és bevételeit a többi szolgáltatásétól elkülönítve kell kimutatnia belső számláiban, a költségek és bevételek elkülönítésének paramétereivel együtt. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatáson kívül eső tevékenységek költségei magukban foglalják az összes közvetlen költséget, a közös költségek arányos részét és a megfelelő tőkemegtérülést. E költségekre nem adható ellentételezés.

Ha a kedvezményezett a szabályokban meghatározott összeget meghaladó támogatásban részesül, a túlkompensációt vissza kell fizetnie. Amennyiben a túlkompensáció összege nem haladja meg az átlagos éves ellentételezésé összegének 10%-át, a túlkompensáció átvihető a következő időszakra, és levonható az arra az időszakra fizetendő támogatás összegéből. A kedvezményezett olyan elkülönített elszámolást köteles vezetni, amelyből ezek a követelmények ellenőrizhetők.

3. SZEMÉLYSZÁLLÍTÁSI KÖZSZOLGÁLTATÁSÉRT JÁRÓ ELLENTÉTELEZÉS LEGFONTOSABB SZABÁLYAI

3.1. JOGCÍMEK:

A TOP keretében nyújtott állami támogatások közül személyszállítási közszolgáltatásért járó ellentételezés a következő jogcímeken nyújtható:

- a) a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés,
- b) fenntartható települési közlekedésfejlesztés.

3.2. HATÁLY, KIZÁRT TERÜLETEK:

Ezeket a szabályokat a vasúti, valamint az egyéb kötöttpályás és a közúti személyszállítási közszolgáltatások belföldi és nemzetközi üzemeltetésére kell alkalmazni, kivéve azokat a szolgáltatásokat, amelyeket főként történelmi érdekességük vagy idegenforgalmi értékük miatt üzemeltetnek.

3.3. FELTÉTELEK:

Személyszállítási közszolgáltatásért járó ellentételezésként csak abban az esetben ítélt meg támogatás, ha a kedvezményezett rendelkezik a személyszállítás területén olyan általános érdekű szolgáltatás biztosításának kötelezettségével, amely biztonságosabb, magasabb minőségű, vagy alacsonyabb költséggel jár, mint amely nyújtását a piaci verseny lehetővé tenné. Közszolgáltatási kötelezettség teljesítése fejében ellentételezés biztosítására csak közszolgáltatási szerződés keretében kerülhet sor.

A közszolgáltatási szerződéseknek egyértelműen meg kell határozniuk:

- a) a közszolgáltató által teljesítendő közszolgáltatási kötelezettségeket és az érintett földrajzi területeket;
- b) objektív és átlátható, a túlkompenzációt elkerülő módon
- ba) azon paramétereket, amelyeket ellentételezés esetén az ellentételezés kiszámításához alapul kell venni; és
- bb) a biztosított kizárólagos jogok természetét és mértékét;
- c) a szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó költségek megosztására vonatkozó szabályokat.

Ezek a költségek különösen a személyzet, az energia, az infrastrukturális díjak, továbbá a személyszállítási szolgáltatások működtetéséhez szükséges, a közlekedési közszolgáltatásban használt járművek, gördülőállomány, valamint létesítmények karbantartása és javítása költségeit, továbbá az állandó költségeket és egy megfelelő tőkemegtérülést foglalhatnak magukban.

A közszolgáltatási szerződések és az általános szabályok meghatározzák a menetjegyek eladásából származó bevételek megosztását, amelyeket a közszolgáltató megtarthat, visszafizethet az illetékes hatóság számára, vagy amelyek közöttük eloszthatók.

A közszolgáltatási szerződések időtartama korlátozott, és nem haladhatja meg autóbuszos szolgáltatások esetén a tíz évet, vasúti vagy egyéb kötöttpályás személyszállítási szolgáltatások esetén a 15 évet. A különböző közlekedési módokra vonatkozó közszolgáltatási szerződések időtartama nem haladhatja meg a 15 évet, ha a vasúti vagy egyéb kötöttpályás közlekedés a kérdéses szolgáltatások értékének több mint 50 %-át képviseli.

A pályázati dokumentumoknak és a közszolgáltatási szerződéseknek átlátható módon kell tartalmazniuk, hogy bevonható-e **alvállalkozó**, és ha igen, milyen mértékben. Alvállalkozói jogviszony létrejötté esetén a személyszállítási közszolgáltatás igazgatásával és ellátásával megbízott belső szolgáltató köteles a személyszállítási közszolgáltatás több, mint 50%-át maga nyújtani. Egy közszolgáltatási szerződés, amely egyidejűleg rendelkezik a személyszállítási közszolgáltatás megtervezéséről, felépítéséről és működtetéséről, teljes alvállalkozói bevonást engedhet azon szolgáltatások működtetésére.

A támogatásból beszerezett **tárgyi eszköz** rendeltetésében az amortizációs időszak végéig változás nem történhet, használatából bármely szervezetnek az uniós állami támogatási szabályokkal összeegyeztethetetlen gazdasági előnye nem származhat.

3.4. A TÁMOGATÁS MÉRTÉKE

Az **ellentételezés** nem haladhatja meg azon nettó pénzügyi hatásnak megfelelő összeget, amely megfelel a közszolgáltatási kötelezettség teljesítése által a közszolgáltató költségeire és bevételeire gyakorolt - pozitív vagy negatív - hatások összegének. A hatásokat úgy kell értékelni, hogy azt a helyzetet, amelyben a közszolgáltatási kötelezettséget teljesítik, összehasonlítják azzal a helyzettel, amely akkor állt volna fenn, ha a kötelezettséget nem teljesítették volna. A nettó pénzügyi hatás kiszámítása érdekében az illetékes hatóságnak az alábbi rendszert kell követnie:

- az illetékes hatóság(ok) által előírt, közszolgáltatási szerződésben és/vagy általános szabályban foglalt közszolgáltatási kötelezettséggel vagy azok csoportjával kapcsolatban felmerült költségek,
- kivonva a kérdéses közszolgáltatási kötelezettség(ek) keretében működtetett hálózaton belül keletkezett pozitív pénzügyi hatásokat,
- kivonva a kérdéses közszolgáltatási kötelezettség(ek) teljesítése során keletkezett díjakból vagy bármely egyéb bevételből származó bevételt,
- hozzáadva az ésszerű hasznot,
- egyenlő a nettó pénzügyi hatással.

A közszolgáltatási kötelezettség teljesítése hatást gyakorolhat a szolgáltatónak a kérdéses közszolgáltatási kötelezettség(ek)en túli esetleges szállítási tevékenységeire. Ezért annak érdekében, hogy elkerüljék a túlkompensációt vagy az ellentételezés hiányát, a szolgáltató érintett hálózatára gyakorolt bármely, mennyiségileg kifejezhető pénzügyi hatást figyelembe kell venni a nettó pénzügyi hatás kiszámításakor.

A költségek és bevételek kiszámítását a hatályos számviteli és adóügyi szabályoknak megfelelően kell elvégezni.

Amennyiben egy közszolgáltató nem kizárólag közszolgáltatói kötelezettségek hatálya alá tartozó, ellentételezett szolgáltatásokat működtet, hanem más tevékenységeket is végez, az átláthatóság növelése és a keresztfinanszírozás elkerülése érdekében az említett közszolgáltatók számvitelében legalább az alábbi feltételeknek megfelelő elkülönítéseket kell végezni:

- az egyes tevékenységeknek megfelelő működési számlákat egymástól el kell különíteni, és a megfelelő eszközök részét és az állandó költségeket a hatályos számviteli és adóügyi szabályok szerint kell felosztani;
- a közszolgáltató bármely egyéb tevékenységéhez kapcsolódóan valamennyi változó költséget, az állandó költségekhez való megfelelő hozzájárulást és az ésszerű hasznot semmilyen esetben sem lehet a kérdéses közszolgáltatásra terhelni;
- a közszolgáltatással összefüggő költségeket az üzemeltetési bevételekkel és a hatóságok kifizetéseivel kell kiegyenlíteni, kizárva a bevételek átvitelének lehetőségét a közszolgáltató más tevékenységi területére.

A személyszállítási közszolgáltatás ellentételezésének további alkalmazandó részletszabályait az 1370/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, valamint a személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény 23., 25., és 30. §-ai tartalmazzák.